KOMISE

DOPORUČENÍ KOMISE

ze dne 24. října 2006

o správě finančních zdrojů na vyřazování jaderných zařízení z provozu a nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivními odpady

(2006/851/Euratom)

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii, a zejména na článek 124 této smlouvy,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Preambule Smlouvy vychází z toho, že členské státy usilují vytvořit bezpečnostní podmínky, jež vyloučí ohrožení života a zdraví obyvatelstva.

(2) Ustanovení čl. 2 písm. b) Smlouvy vyzývá Společenství, aby zejména vypracovávalo jednotné bezpečnostní standardy pro ochranu zdraví obyvatelstva a pracovníků a dbalo na jejich dodržování.

(3) Kapitola III Smlouvy stanoví základní standardy, které Společenství umožňují zajistit ochranu zdraví obyvatelstva a pracovníků před nebezpečím ionizujícího záření.

(4) Směrnice Rady 96/29/Euratom [1] stanoví základní bezpečnostní standardy na ochranu zdraví pracovníků a obyvatelstva před riziky vyplývajícími z ionizujícího záření.

(5) Podle směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí [2] členské státy „přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění, aby ještě před vydáním povolení byly záměry, které mohou mít významný vliv na životní prostředí mimo jiné v důsledku své povahy, rozsahu nebo umístění, posouzeny z hlediska jejich vlivů."

(6) Následky ionizujícího záření z radioaktivních materiálů mohou překračovat dobu životnosti jaderných zařízení i hranice jednotlivých států.

(7) Bezpečnost pracovníků a obyvatelstva před těmito riziky má pro Evropská společenství rozhodující význam. Vysoké bezpečnostní standardy by se proto měly dodržovat, aby bylo zaručeno, že tato rizika jsou během doby životnosti jaderných zařízení i po jejím uplynutí ošetřena.

(8) Evropský parlament, Rada a Komise zdůraznily „nutnost, aby členské státy zajistily, aby byly finanční prostředky přezkoumávané členskými státy skutečně vynakládány na opatření k vyřazování z provozu jaderných elektráren a nakládání s jejich jadernými odpady a byly transparentně spravovány tak, aby nebránily volné soutěži na trhu s energií." [3].

(9) Komise také zdůraznila, „že je třeba zabezpečit, aby byly fondy vytvořené k financování vyřazování z provozu jaderných elektráren a nakládání s jejich jadernými odpady v návaznosti na cíle Smlouvy o Euratomu spravovány transparentním způsobem a byly použity výlučně jen k danému účelu. V této souvislosti zamýšlí Komise každoročně zveřejnit v rámci pravomocí, které jí byly svěřeny Smlouvou o Euratomu, zprávu o využívání fondů určených k vyřazování z provozu jaderných elektráren a k nakládání s jejich jadernými odpady. Zejména bude dbát na plné uplatnění příslušných ustanovení práva Společenství." [4].

(10) Ve svém sdělení Evropskému parlamentu a Radě [5] Komise upozornila na potřebu větší transparentnosti a harmonizace správy těchto finančních zdrojů. Komise rovněž vyjádřila úmysl předložit v roce 2005 doporučení.

---

[1] Úř. věst. L 159, 29.6.1996, s. 1.

[2] Úř. věst. L 175, 5.7.1985, s. 40. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2003/35/ES (Úř. věst. L 156, 25.6.2003, s. 17).

[3] Interinstitucionální prohlášení, Úř. věst. L 176, 15.7.2003, s. 56

[4] Prohlášení Komise, Úř. věst. L 176, 15.7.2003, s. 56

[5] KOM(2004) 719, Zpráva o využívání finančních zdrojů určených na vyřazování z provozu jaderných elektráren, 26.10.2004.

(11) Postupy vyřazování z provozu mohou být samy o sobě rovněž spojeny s riziky pro veřejné zdraví a životní prostředí, zejména pokud se včas nepřijmou opatření nezbytná k ošetření radiologických rizik spojených s postupy vyřazování z provozu.

(12) Aby byla veškerá tato rizika ošetřena, mělo by se zajistit bezpečné vyřazování zařízení z provozu včetně dlouhodobého nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým palivem.

(13) Bezpečné vyřazování jaderných zařízení z provozu, včetně dlouhodobého nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným palivem, si vyžaduje značné finanční zdroje. Nedostatek těchto zdrojů v době, kdy jsou potřeba, může proces vyřazování nepříznivě ovlivnit. Pro úplné vyřazení jaderných zařízení v souladu s bezpečnostními standardy by měly být v odpovídající době dostupné dostatečné finanční zdroje.

(14) V souladu se zásadou „znečišťovatel platí“ by provozovatelé jaderných zařízení měli mít během jejich doby životnosti vyčleněny přiměřené finanční zdroje na budoucí náklady spojené s vyřazováním z provozu.

(15) Brzkému odstavení ekonomicky nerentabilních jaderných reaktorů se v rámci přístupových jednání dostalo zvláštní pozornosti. Společenství se proto z vlastního podnětu účastnilo na získávání finančních zdrojů a za určitých podmínek poskytuje hospodářskou podporu různým projektům vyřazování zařízení z provozu v některých nových členských státech.

(16) Článek 26 Společné úmluvy o bezpečnosti při nakládání s vyhořelým palivem a o bezpečnosti při nakládání s radioaktivními odpady, která vstoupila v platnost dne 18. června 2001, uvádí, že „každá smluvní strana přijme příslušná opatření k tomu, aby zajistila bezpečné vyřazování jaderného zařízení z provozu. Tato opatření musí mimo jiné zajistit, že je k dispozici kvalifikovaný personál a dostatečné finanční zdroje.“ Ustanovení čl. 22 bodu ii) této úmluvy vyzývá všechny smluvní strany, aby přijaly příslušné kroky k zajištění toho, aby „v průběhu provozní životnosti zařízení pro nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivními odpady a pro účely jejich trvalého vyřazení z provozu byly k dispozici přiměřené finanční zdroje“.

(17) Ustanovení čl. 2 písm. c) Smlouvy vyzývá Společenství, aby usnadňovalo investice a zajistilo vybudování základních zařízení nezbytných pro rozvoj jaderné energetiky ve Společenství. Rozvoj jaderné energetiky je neoddělitelně spjat s procesem vyřazování těchto zařízení. Článek 41 Smlouvy požaduje, aby se investiční záměry v souvislosti s jadernou energetikou sdělovaly Komisi, která je přezkoumá. Nařízení Rady (Euratom) č. 2587/1999 ze dne 2. prosince 1999, kterým se vymezují investiční záměry, které se mají sdělovat Komisi v souladu s článkem 41 Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii [1], zahrnuje činnosti v rámci vyřazování z provozu mezi investiční záměry, které je třeba Komisi sdělovat a projednat s ní. Osoby a podniky [2] by následně měly informovat Komisi o opatřeních, jimiž se vyřazování z provozu financuje v případě nově vybudovaných jaderných zařízení.

(18) Zajištění dostatečných finančních zdrojů v případě potřeby si vyžaduje řádnou a obezřetnou analýzu jak zdrojů financování, tak nákladů spojených s vyřazováním zařízení z provozu. Je nutné, aby metoda určování částek k financování vyřazení z provozu zohledňovala technologická hlediska a požadavky jaderné bezpečnosti.

(19) Pro zajištění toho, aby byly zdroje pro účely vyřazování jaderných zařízení z provozu v případě potřeby dostupné, má rozhodující význam transparentní správa těchto finančních zdrojů spojená s příslušným externím dohledem a s její pomocí bude rovněž snadnější nebránit volné soutěži na trhu s energií. Pro splnění těchto cílů lze využít různých způsobů správy. Měl by být zřízen zvláštní vnitrostátní subjekt, který bude poskytovat odborný posudek týkající se správy fondu a nákladů na vyřazování zařízení z provozu.

(20) Prostřednictvím tohoto doporučení nevznikají odchylky od pravidel pro státní podporu. Zásah státu se v této souvislosti týká otázek, na něž se vztahuje Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii, a musí proto být odpovídajícím způsobem posouzen. Nicméně v případě, že pro cíle této smlouvy není nutný nebo jde až mimo jejich rámec či narušuje hospodářskou soutěž na vnitřním trhu nebo tímto narušením hrozí, je nutné jej posuzovat podle Smlouvy o založení Evropského společenství.

(21) Způsob, jakým se finanční zdroje investují, by měl být pečlivě ošetřen, aby se předešlo možnému zneužití. Investice by měly být dlouhodobé a mít zabezpečený rizikový profil a zároveň poskytovat náležitou ochranu skutečné hodnoty fondů.

[1] Úř. věst. L 315, 9.12.1999, s. 1.

[2] Osoby a podniky působící v průmyslových odvětvích vyjmenovaných v příloze II Smlouvy o Euratomu.

(22) S ohledem na zajištění bezpečnosti by se při soustřeďování příslušných zdrojů s cílem zajistit vyřazení jaderných zařízení z provozu měly zohlednit konkrétní podmínky v některých zařízeních.

(23) Ze zkušeností vyplývá, že výměna informací mezi odborníky z jednotlivých členských států ohledně různých přístupů k vyřazování z provozu a nakládání s odpady a ohledně finančních opatření v jejich souvislosti představuje vynikající způsob, jak usnadnit společnou reakci na problémy spojené s bezpečností. Ve snaze zintenzivnit spolupráci mezi Komisí a členskými státy proto Komise oznamuje, že hodlá zřídit stálou skupinu zabývající se financováním vyřazení z provozu. Skupina pro financování vyřazení z provozu by měla být ve svých řízeních Komisi nápomocna v souvislosti s tímto doporučením.

(24) Aniž je dotčena obecná zásada subsidiarity, měl by být navržen určitý stupeň harmonizace, pokud jde o pojmy používané v problematice vyřazování z provozu. Pokroku v této harmonizaci by mělo být dosaženo prostřednictvím skupiny pro financování vyřazení z provozu, v jejímž rámci by se měly společně dohodnout výklady tohoto doporučení za účelem jeho praktického provádění zejména s ohledem na harmonizaci metodik pro výpočet nákladů na činnosti v rámci vyřazování z provozu.

(25) Výzkumné úkoly v oblasti jaderné energie, které se mohou týkat rizik vyplývajících z ionizujícího záření po uplynutí doby životnosti zařízení, plní Společné středisko jaderného výzkumu zřízené na základě článku 8 Smlouvy. Za účelem zaručení bezpečnosti takových zařízení by Komise měla zajistit soulad tohoto střediska s doporučeními obsaženými níže. Komise by zejména měla ověřit přiměřenost finančních zdrojů určených na vyřazování zařízení střediska z provozu. Nejvhodnější pozici pro provádění těchto úkolů mají oddělení Komise odpovědná za záležitosti jaderné energie a za záležitosti rozpočtu,

DOPORUČUJE:

ODDÍL 1

CÍL

S ohledem na cíle Smlouvy v oblasti bezpečnosti toto doporučení navrhuje opatření, která zajistí, aby byly v plánovanou dobu dostupné přiměřené finanční zdroje pro veškeré činnosti v rámci vyřazování jaderných zařízení z provozu a pro nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivními odpady.

ODDÍL 2

DEFINICE

Pro účely tohoto doporučení se použijí tyto definice:

a) „vyřazováním z provozu“ se rozumějí všechny činnosti zahrnující technické vyřazování jaderného zařízení z provozu (dekontaminace, likvidace a demolice) a nakládání s odpady (nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým palivem a jejich zneškodňování), které vedou k vynětí těchto jaderných zařízení z radiologických omezení;

b) „fondem pro vyřazování zařízení z provozu“ se rozumí každý typ finančního zdroje, který je zvlášť určen k pokrytí výdajů nezbytných k vyřazování jaderných zařízení z provozu;

c) „vnějším fondem pro vyřazování zařízení z provozu“ se rozumí fond pro vyřazování zařízení z provozu, který je spravován zvláštním subjektem, jenž se rozhoduje nezávisle na přispěvatelích tohoto fondu;

d) „vnitřním fondem pro vyřazování zařízení z provozu“ se rozumí fond pro vyřazování zařízení z provozu, který je spravován provozovatelem;

e) „vyčleněným fondem pro vyřazování zařízení z provozu“ se rozumí fond pro vyřazování zařízení z provozu, ať už vnitřní nebo vnější, který označen jako samostatný;

f) „provozovatelem“ se rozumí právnická osoba, jež provozuje jaderné zařízení a má rozhodující díl odpovědnosti za jadernou bezpečnost;

g) „jaderným zařízením“ se rozumí každé civilní zařízení a jeho pozemek, budovy a vybavení, v němž se radioaktivní materiály vyrábějí, zpracovávají, používají, v němž se s nimi manipuluje nebo v němž se skladují či zneškodňují.

ODDÍL 3

VYŘAZOVÁNÍ JADERNÝCH ZAŘÍZENÍ Z PROVOZU

1. Veškerá jaderná zařízení by po trvalé odstávce měla být vyřazena z provozu a mělo by být náležitě řešeno nakládání s odpady.

2. Činnosti v rámci vyřazování z provozu by se měly vykonávat bez přílišného rizika pro obyvatelstvo a pracovníky.

3. V celém průběhu vyřazování jaderného zařízení by měla být uplatňována zásada „znečišťovatel platí“. Vzhledem k tomu by prvořadým cílem provozovatelů jaderných zařízení mělo být zajistit dostupnost přiměřených finančních zdrojů na bezpečné vyřazení z provozu předtím, než bude příslušné jaderné zařízení trvale odstaveno.

4. Dostupné finanční zdroje by měly být zaměřeny na ošetření všech hledisek činností v rámci vyřazování zařízení z provozu, od technického vyřazení zařízení až po nakládání s odpady.

ODDÍL 4

INSTITUCIONÁLNÍ A PROCEDURÁLNÍ HLEDISKA

5. Aniž je dotčen článek 41 Smlouvy a platná nařízení týkající se jeho provádění [1], osoby a podniky by měly podávat zprávu o plánovaných režimech financování vyřazení z provozu v souvislosti s postupem podle článku 41 Smlouvy týkajícího se výstavby nových jaderných zařízení.

Komise bude při přezkumu navrhovaného režimu financování vyřazení z provozu konzultovat – podle požadavků článku 44 Smlouvy – skupinu pro financování vyřazení z provozu.

6. V případě, že ještě není stanoven, by členské státy měly zřídit nebo jmenovat vnitrostátní subjekt, který je s to poskytovat odborný posudek týkající se správy fondu a nákladů na vyřazování zařízení z provozu. Tento subjekt by měl být nezávislý na přispěvatelích fondu.

Vnitrostátní subjekt by měl každoročně přezkoumat shromážděné finanční zdroje a pravidelně, alespoň každých 5 let, přezkoumat odhady nákladů na vyřazování z provozu. Veškeré nesrovnalosti mezi odhady nákladů a shromážděnými zdroji by se měly včas řešit.

Členské státy by měly každoročně podávat Komisi zprávu o závěrech řízení příslušného výše zmíněného vnitrostátního subjektu.

ODDÍL 5

FONDY PRO VYŘAZOVÁNÍ ZAŘÍZENÍ Z PROVOZU

7. Jaderná zařízení by na základě příjmů získaných z jaderných činností během určené doby životnosti měla zřídit příslušné fondy pro vyřazování z provozu.

8. Pro všechna jaderná zařízení se upřednostňuje volba vyčleněného fondu s příslušnou kontrolou obezřetného používání. Klíčový význam pro zajištění řádné správy a použití fondů má přezkum prováděný vnitrostátním subjektem, stanovený v tomto doporučení.

9. Novými jadernými zařízeními by měly být zřizovány vyčleněné fondy s příslušnou kontrolou obezřetného používání.

ODDÍL 6

ODHAD NÁKLADŮ NA VYŘAZOVÁNÍ Z PROVOZU

10. S ohledem na rozdíly v použití shromážděných fondů pro vyřazování zařízení z provozu by technické vyřazování zařízení z provozu na jedné straně a nakládání s odpady na straně druhé měly být řešeny odděleně, a to na základě oddělených výpočtů nákladů.

11. V zájmu zajištění dostupnosti přiměřených finančních zdrojů by výpočty nákladů měly být založeny na obezřetné volbě z reálně dostupných alternativ a měly by podléhat externímu dohledu a souhlasu vnitrostátního subjektu stanoveného v tomto doporučení.

12. Veškeré odhady nákladů by se měly vztahovat ke konkrétní lokalitě a měly by být založeny na nejlepším dostupném odhadu.

13. Pokud se během provádění projektu vyřazování z provozu prokáže, že je nákladnější, než uváděly schválené odhady nákladů, dodatečné výdaje by měl uhradit provozovatel. Toto hledisko by mělo být pečlivě ošetřeno v případě změny provozovatele nebo po uplynutí doby životnosti jaderného zařízení.

14. Náležitá pozornost by měla být věnována případům, které vyplývají z historických důvodů, kde je nejvhodnější zvláštní řešení. Při postupu případ od případu by měla být zajištěna transparentnost a plná účast vnitrostátního subjektu stanoveného v tomto doporučení.

ODDÍL 7

POUŽITÍ FONDŮ PRO VYŘAZOVÁNÍ ZAŘÍZENÍ Z PROVOZU

15. Finanční zdroje by měly být používány pouze za účelem, k němuž byly zřízeny a k němuž jsou spravovány. V této souvislosti by měla být věnována náležitá pozornost transparentnosti. Všechny informace, které nejsou obchodně citlivé, by měly být veřejně dostupné.

16. Měly by se vyhledávat investice aktiv se zabezpečeným rizikovým profilem, u nichž by měl být zajištěn kladný výnos v jakékoli době.

17. Jelikož provozovatel nemá vliv na finanční správu vnějšího fondu pro vyřazování zařízení z provozu, hodnotu investic by měl v zájmu zajištění dostupnosti přiměřených finančních prostředků v případě potřeby zaručit stát, a to i přesto, že do doby, než je třeba finanční zdroje použít, nezávislý správce investovaných částek zaznamenal nominální ztrátu. V takových případech by fondy neměly být doplněny částkou vyšší, než činí ztráta na investicích.

[1] Nařízení Rady (Euratom) č. 2587/1999 ze dne 2. prosince 1999, kterým se vymezují investiční záměry, které se mají sdělovat Komisi v souladu s článkem 41 Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Úř. věst. L 315, 9.12.1999, s. 1), a nařízení Komise (Euratom) č. 1352/2003 ze dne 23. července 2003, kterým se mění nařízení (ES) č. 1209/2000, kterým se vymezují postupy provádění sdělení stanoveného v článku 41 Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Úř. věst. L 192, 31.7.2003, s. 15).

18. Pokud správa vnitřního fondu plní své úkoly nedostatečně, měl by za zajištění dostupnosti přiměřených finančních prostředků v případě potřeby být odpovědný provozovatel.

19. Jaderná zařízení, jejichž hlavní účel je jiný než prodej produktů či služeb, by pro vyřazení z provozu měla mít řádný plán a rozpočet, aby bylo k dispozici náležité financování bezpečného a včasného vyřazení těchto zařízení z provozu.

20. Rozpočtové plánování by měl přezkoumat vnitrostátní subjekt stanovený v tomto doporučení. Pokud takový vnitrostátní subjekt neexistuje, mohou členské státy žádat Komisi o poskytnutí poradenství ohledně opatření, která se mají přijmout.

V Bruselu dne 24. října 2006.

Za Komisi

Andris PIEBALGS

člen Komise